

ONGELIGE BIBLIOTEK
2.S 144

04 01478 4

Q. D. R. V.
DISSERTATIO METAPHYSICA

De
MUNDO

QVAM
FLACIDE OPPONENTIUM CENSURÆ
SUBMITTIT

SKULO THEODORI THORLACIUS
DEFENDENTE
FRATRE DILECTISSIMO
GISLAO THORLACIO
IN AUDITORIO

Die Dec. Anni MDCCCLXVI h. p. m. C.

Imprimatur, M. A. T. H. U. N. B. R.

HAVNIÆ, typis Augusti Frederici Steini.

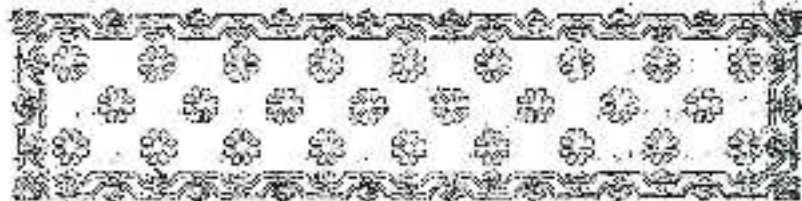
Steini

Ren. Des-Cartes Princ. Philosophia, Part I. Nr. 26.

Ita nullis unquam fingamus disputationibus de infinito: Nam fore cum finis finiri, absurdum esset nos aliquid de ipso determinare, atque sic illud quasi finire se comprehendere conari.

Joh. Petri de Croza Systh. Log. lat. Part I. Sect. 3. Cap. 6. Nr. 5.

Circum instantiam, inrens nostras finitas propositiones asserre certas, & demonstrationes texere valet inconcussas, quatenus illud infinitum non assequatur; nec quale sit satis aperte declarare, & discutere omnino caligine consequi, possit. — Aliud nempe est, citra obscuram & minimè probatam, judicium suspendere: aliud, demonstratam veritatem de objecto, quia ejus naturam omnem non penitus cognitam habes; trisere; impugnare.

PRÆCOGNOSCENDA

§. I.

Quatenus quid à mente sui conscia ab aliis distinguitur, estentis id dicitur cogitari. Dar. Via ad Ver. §. 40. Sed unum re vera ab alio distingvi non potest, nisi illi aliquid insit, vel inesse saltem concipiatur, quod huic non inest. Gun. Ars. Hevr. §. 118. Schol. 1. Id quod alteri inesse, *prædicatum, determinatio*, cui vero alterum inesse cogitur, *subjectum* appellatur. Dar. Ontol. §. 5. Sch. 1. Illud proinde, de quo aliquid prædicari, *cogitabile, representabile*. De quo autem prædicari nihil potest, *irrepresentabile, purum purum nihilum dicitur*. Prædicatum, quod in suo subjecto re vera aliquid ponit, *positivum, realiter*, quod vero non ponit, *negativum* vocatur. Gun. Methaph. §. 45. Prius tamen esse, posterius tamen non esse involvit. Prædicata vero quorum unum ponit, quod alterum negat vocantur *opposita*. Dar. Via ad Ver. §. 13. Cogitabile, cui duo opposita simul inesse, *impossibile, nihilum negativum*, cui vero non simul inesse cogitantur, *possibile, aliquid latè*, vocatur.

Schol. I. Propositio, quæ nihil esse, cui nec tamen esse, nec tamen non esse competat, Principium exactum mediæ à quibusdam dicitur, quæ vero adferatur nihil simul esse & non esse posse, Principium contradictionis vocatur. Hæc pro nihilo negativi, illa pro nihilo irrepresentabilis descriptione recte habetur. Dar. Via ad Ver. §. 217. Gun. Methaph. §. 12.

Schol. II. Subjectum hic latè & pro subjecto logico sumitur, ceteras ejus acceptiones hic asserre non attinet, eas vide Dar. Ontol. §. 5. Schol. 1. 2. & 3.

§ II.

Possibile, quod non est tale, nisi quâ determinatio alterius accidit scilicet *prædicamentale*; quod vero possibile, licet non sit determinatio alterius, vocatur *casus*, Dar. Ontol. §. 1. Id quod in varia resolvitur, *compositum*, quod vero in varia non potest, *simplex* dicitur. Totum dicitur A, quod idem est ac omne id, quodposito A, ponendum, Dar. Philof. Pr. §. 18. Et si totum sit tale, ut in varia possit resolvi, ea in quæ resolvitur potest, ejusdem *partes* vocantur. Partium quæ extra se invicem esse sumuntur, totum, *extensivum latè*. Quæ vero intra se invicem sunt, *totum intensivum* constituunt. Totius extensivi partes sunt v. entia v. accidentia, si prius, *totum extensivum entitativum*, itemque *extensivum strictè*, si posterius, *totum accidentale* vocatur. Totum istud extensivum accidentale est vel *ideale* scilicet *logicum*, illudque vel *universale* vel *comprehensivum*. Vel *reale* scilicet *metaphysicum*. Quod iterum vel *accidentale strictè* vel *essentiale* Gunn. Metaph. §. 148.

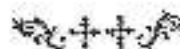
Schol. Totum intensivum non potest esse entitativum per des. Id quod ex entium impenetrabilitate etiam sequitur, erit igitur accidentale, sed non extensivum, nec est ideale scilicet logicum, si quidem partium idealium scilicet inferiorum sive comprehensivum non non inest aliis, ex. gr. Brucum est extra hominem. Gradus hominis non inest aut continetur nec in corporalitate, nec libertate &c. Totum igitur intensivum est reale non extensivum, sive essentiale sive accidentale.

§ III.

Multiplicitudo partium dicitur *magnitudo* scilicet *quantitas latè*, Hæc si partes sint intra se invicem, *magnitudo intensiva*, si extra se invicem posite fuerint, *extensiva* dicitur. Quæ vel *accidentalis* v. *entitativa* §. 2. Extensivi entitativi partes vel inter se coherant, vel non, si prius, *magnitudo malis*, si posterius, *magnitudo entitativa latè* dicitur vocatur, quod quantitas logica scilicet idealis, cuius inferiora sunt extensio & comprehensio logica, quid metaphysica sive realis sit ex §. 2. facile poterit intelligi.

Schol. I. Id in quo nihil reale est, nec habet partes reales, proinde nec quantitatem, quæ partium est multiplicitudo, solis igitur realitatibus quantitatem reverè totam tribuendam esse, satis manifestum est. §. 1.

Schol. II. Id cui magnitudo scilicet quantitas inesse concipitur, quantum si magnam dicitur, remanentem vero satis equalem notum, imo

imò intrinsecam est, quantum hic dividunt Philosophi, sunt enim qui cum Hebu quantum definiunt per id, quod possit augeri & minui, scilicet quod incrementi capax sit. Reusch. Syst. Metaph. §. 47. Quidam cum Scholero, per accidens, quod metonymiam reddunt extensam, non nulli per id, quod partibus reverè, & plurimum numero diversis & separabilibus constat. Holmann. Metaph. §. 151. & 152. Schol. Hi adeoque quantum esse esse solum, magis definiunt quam demonstrant. Holmann. Lib. cit. §. 221. Nos hic cum Barciol. Phil. Prim. §. 35. Gunn. Metaph. §. 142. Cratio vid. ejus Entwurf der metaphysischen Vernunft-Barthelemy §. 157. & ceteris; quantitatem tantum esse finitiam, ut & finita & infinita magnitudini competere possit. Schol. III. Quantitas virtutis, perfectionis itaque graduum quæ apud veteres occurrit, cum quantitate intensiva coincidit, quantitas vero extensiva, & id specie malis quantitas partium iidem dicebatur Hahn, Metaph. §. 165. & 166.

§ IV.

Predicata entis salva ejus possibilitate interna scilicet *essentia* v. *ab esse* possunt, v. non, si prius, *essentia*, si posterius, *accidentia* scilicet *prædicabilia* dicuntur. Essentialia v. in aliis essentialibus rationem sufficientem syncreticam habent, v. non habent. Hæc *essentia constitutiva*, illa *consecutiva* itaque *attributa* vocantur. Totum essentialium constitutivorum, *essentia constitutiva*, essentialium vero consecutivorum, *essentia consecutiva* solet appellari. Totum igitur essentia consecutiva totius essentia constitutiva rationum est sufficientem syncreticam; proinde etiam essentia tam constitutiva quam consecutiva ut & realitatibus accidentalibus, quantitas, pro earum multitudine, extensiva, proque intentione, intensiva, tribus potest, quid itaque quantitas accidentalis latè non entitativa realis essentialis, quod accidentalis sit, satis perspicuum est. §. 3.

Schol. Potest ratione sufficientem, (plena totali) ponendum est rationatum sufficientem, & cum hoc ab illa dependeat & determinetur per Metaph. sequitur quantitatem totius essentia consecutiva determinari quantitate totius essentia constitutiva, intensivam intensivam, & extensivam extensivam, & hinc eadem nec majorem, alia ratio, nec minorem, alia rationatum non esset plenum & sufficientem, & proinde eadem esse æqualem. Sequitur plene quantitatem, cujusvis attributi communiter æqualem esse quantitatem essentialis constitutivi tibi respondens, intensivam intensivam, & extensivam extensivam vid. Gunn. Metaph. §. 19. & 33. Dar. Ontol. §. 48. & 49. Quæ visum de effectu pleno, qui

quasi est aliud quod rationem syntheticum sibi sufficiens, vid. ejusd. Philof. Pr. §. 100. Ibidem demonstrat, quoniam ad omne rationem syntheticam sufficiens, ne dicam eam rationem sufficiens, mutatis mutandis applicari queat, nihil officit, vide etiam Dohll. nostratis Steph. Bernoulli Dissert. de Essentia Consecutiva Anno 1757 habita. Cap. 1. §. 1. Coroll. 4. 5. 7.

§. V.

Pars aliquota dicitur, quæ aliquoties sumta, toti sit æqualis, & *pars aliquanta*, quæ aliquoties sumta toti æqualis fieri nequit. Pars igitur aliquanta v. talis est, ut quotiescumque sumatur toto ratiōem semper fiat minor, v. talis, ut si aliquoties sumatur, tota fiat major. Gunt. Met. §. 132. Illo casu *Pars aliquanta*, toti *heterogenea*. Hoc vero *homogenea* l. *pars aliquota stricte* dici potest; Quantitates enim, quarum una aliquoties sumta alteram superare potest *homogenea*, quarum vero una aliquoties sumta alteram nequit superare *heterogenea* dicuntur, Reusch. Metaph. §. 91. Reusch. Dilucid. Phil. De Deo An. Hum. & Mundo §. 327. Si pars quantitatis pro unitate sumitur, & quoties in eadem contineatur, investigatur, cum illa quantitas *mensurari* dicitur, & pars, per quam mensuratur, vocatur *eiusdem mensura*. Hæc necessario mensurati v. pars aliquota est, v. aliquanta stricte, (pars enim aliquanta toti heterogenea, quotiescumque sumatur, totum tamen nunquam æquabitur, superabit, per def. Hinc nunquam determinari poterit, quoties in toto contineatur, & proinde totum mensurari per illam non potest). Si dimensio sit per partem sui aliquotam, *stricte talis*, Si vero per partem aliquantam sibi homogeneam sit, *talis, et moderno sensu talis*, dicitur; quæ divisionem, ejusque occasionem vid. Wolf. Ontol. Lat. §. 443. Quantitates, quæ per eandem mensuram communem mensurari possunt, *commensurabiles* vocantur Holm. Metaph. §. 183.

Schol. I. Quantitates commensurabiles, si fuerint inæquales, eorum mensuram communem sicut pars aliquota, sicutque vero pars aliquanta esse potest.

Schol. II. Quantitates commensurabilium inæqualium major per minorem mensurari potest.

Schol. III. Quantitates heterogeneas, quæ tales, non sunt commensurabiles, hinc nec per mensuram communem, nec una per alteram mensurari possunt, potest tamen una alterius pars aliquota ipsi nimirum heterogenea esse.

§. VI.

§. VI.

Pars quævis, quæ primo loco ponitur, dicitur *esset* Gunt. Met. §. 140. Mensura quævis sumitur pro unitate, vide §. 5. Hinc quantitates, quæ ad eandem unitatem referuntur, homogeneæ sunt, & v. Quantitates vero, quarum & unitates, & ratio totius ad unitates perfecte æquales, sunt æquales, Gunt. Metaph. §. 143. Quando igitur quantitates homogeneæ sint æquales, quando inæquales, hinc est manifestum. Quantitas homogenea, quæ majori ad unitatem relationem habet, major, quæ vero minorem, minor est; In quantitatibus vero quibusvis, sive ut heterogeneis, sive homogeneis, specialis, idem theoremata non valet.

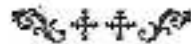
§. VII.

Perfectio vel late vel stricte sumitur perfectio late idem est ac realitas §. 1. Gunt. Met. 93. Stricte vero est realitatem consensus ad unitatem; Quantitas perfectionis stricte sumta, quæ ex realitatum consistentium multitudine, extensiva, quæ vero ex earum consensu majori v. minori resultat, intensiva est; Habere igitur realitates est realitas §. 1. Quæ quæ talis est extensiva, hinc realitates & extensive & intensive magnæ dantur. Realitas interna extensive magna est *quantitas stricte*, (non simplicitati, aut primæ paucitati, aut omnino absentie, uti quantitas late §. 2. sed qualitate opposita). Intensive vero talis, *qualitas* dicitur. Quantitas igitur late sive magnitudo, & qualitas, & quantitas stricte, competere possunt.

§. VIII.

Realitas, quæ enti competit, sive, quæ in omni categorialis est, *absoluta*, quæ vero non in omni, sed certo tantum ente talis, *restrictiva* dicitur. Illa in Ideas mere positivæ, hæc tandem in privativas resolvitur, Cantz. Genol. Syllogistico Dogm. §. 239. Negatio quantitatis late vocatur *limites*, hic vel negatio quantitatis extensive *terminus*, vel intensive, & *gradus* appellatur. Terminus igitur ad quantitatem stricte, gradus vero ad qualitatem refertur §. 7. Realitas quæ talis v. necessario habet limitem, vel eodem cavere potest, si posterius, *realitas simpliciter talis*, s. *pars* Sui prius, *realitas mixta* locum habet; Quæcumque realitas in Ideas privativas resolvitur, illa quævis, necessario habet limitem, omnis igitur realitas respectiva est mixta, & v. Et omnis realitas absoluta est simpliciter talis.

Schol. I.

Schol. I. Realitas respectiva, itemque mixta, e. c. est attentio, memoria, extensio excitativa, corporis fortitudo &c. Haec cum non in omni ente, perfectionem sed in quodam ente e. gr. infinito, negationem imperfectionemque insignem ponant, realitates absolute, sive simpliciter tales & pure esse nequeunt.

Schol. II. Nulla magnitudo s. quantitas lata nisi in realitatibus §. 3. Schol. I. Hinc limes per negationem ulterioris realitatis definiti potest, hinc etiam litem per praesentiam & absentiam realitatis expressit Boet. Lib. cit. §. 409.

De INFINITO.

§. XI.

Quicquid in eo genere, quo est, litem non habet, *indefinitum late, illimitatum* vocatur. In indefinito limes frustra quaeritur, vel ideo quod eidem

litem respectivè tantum, hoc est à certo quodam ente limes assignari non potest, *indefinitum strictè & respectivè tale*. Indefinito, respectivè tali limes assignari nequit, vel ideo quod

a) ut quicumque ipsi demum ponatur, cum tamen semper transcendere, & supra illum augeri, semper magis magisque, & sine fine fieri additio possit, quod indefinitum vocatur *progressive infinitum, in potentia*, itemque *infinitum secundum quid syncategorematicum*. Vel indefinitum

b) non est tale, cum nomen generis returrit, *indefinitum respectivè late strictè*. Vel indefinitum late

Hoc, in se & absolute spectatum nullam habet litem, *infinitum*. Eidem igitur

a) non absolute repugnat limes, ita ut licet nullum actu habeat, eundem tamen potuerit habere, *infinitum privative, secundum quid*, itemque *participitivè tale*. Vel eadem

b) absolute repugnat limes, *infinitum negative, formaliter & simpliciter tale*; Hoc negatur limes vel

a) intensiois s. gradus *infinitum intensivum*, vel

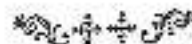
b) extensionis s. terminus *indefinitum extensivum late*. Hoc spectatur

1) vel ratione qualitatis, cum est vel

aa) *ideale s. logicum*; hoc iterum vel

aa) *universale extensivum*, cujus extensio vel tantà

aa) *quanta*

aa) *quanta cogitabilis, infinitum logicum extensivum strictè*.

bb) *quanta possibilis, infinitum logicum extensivum late*.

bb) Vel comprehensivum s. intensivum, *infinitum logicum, s. ideale comprehensivum*, cujus comprehensio logica infinita, quorsum spectat *incomprehensibile*, de quo infra §. 23. Vel

bb) *reale, quod vel ens*

aa) *entitativè simplex, ens simplex metaphysicè infinitum*, sive id, quod tot tantisque habet realitates, quot quantisque sunt compossibiles; vel

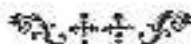
bb) *entitativè compositum, ens compositum infinitè extensivum strictè*.

2) Vel extensivum spectatur ratione modi, quo est extensivum, est igitur

aa) vel unico modo tale, quæ extensio dicitur *longitudo*, hæc si infinita, dat *protenfive infinitum*;

bb) Vel non unico, sed pluribus, i. e. duobus v. tribus modis, unde *latitudo s. superficies & corpus mathematicum*, quæ extensio, si infinita, dat *extensivè infinitum strictè*; protentivo oppositum.

Schol. I. Quenam horum infinita nomen respondeant, quæ abbas, infra discipulorum erit; hic tacitum joverit monstrare, ea, quæ modo enumeravimus, infiniti & indefiniti infertores, non actu subiri efficta, sed jamjam civitate philosophica donata esse, sic indefinitum strictè & respectivè tale ad infinita distinguendum, suo jam tum tempore signavit Cartesius Princip. Philos. P. I. nr. 26. 27. Quam distinctionem pluribus persequitur Holstenius Metaph. §. 217. Schol. indefinitum respectivè tantum definit Gunter. Metaph. §. 177. De infinito simpliciter & secundum quid tali, sed tamen categoriam vid. Dac. Ph. I. §. 83. Steph. Chauv. Lexic. Philos. P. 317. De progressive infinito s. infinito secundum quid syncategorematico Steph. Chauv. L. cit. P. cit. Quod infinitum in potentia vocat Searc. Disp. Metaph. 41. nr. 13. Vide etiam Cens. L. cit. §. 124. De infinito negative & privative tali vid. Svar. Disp. Metaph. 28. Sect. 2. Jac. Carp. Theol. Nat. §. 50. De infinito intensivè, protentivè, & extensivè tali, itemque metaphysicè vide

Guon. Metaph. §. 176. Reusch. Metaph. §. 222. De incomprehensibili, sc. infinito logico comprehensio, Corp. Lib. cit. §. 196. Et sic cuius infinitum logicum universale extensum adesse debet. huius quippe respectum Guon. Met. §. 148.

Schol. II. Indefinitum respectivo tale opponitur infinito, per §. 1. & proinde semper est finitum, hinc nec infinitum secundum quid, nec simpliciter tale fieri potest, nihil ratum obstat, quo minus illud ut & intensive & extensive, idque tam protensive quam extensive finite, respectivo indefinitum concipi possit.

Schol. III. De infinito mathematicorum imaginario, itemque quantitativis infinite magnis & infinite parvis, quæ res non infinite, sed respectivo tantum indefinita sunt, latente Holzerano Met. §. 218. Schol. non est quod agamus; de infinito, quod revera & in se tale est, aut habetur, latet.

§. X.

Uti nec ullam in genere quantitatem, vid. §. 3. Schol. 1. ita multo minus infinitam, negationibus, sive cetera, quæ entibus Reusch. Met. §. 42., sive quæ accidentibus §. 1. spectatis, sive ad nihilam pure talis, sive negativum pertinet, tribuimus. Ex his igitur negativis, positivis eam solam, sive entibus, sive accidentibus, i. e. realitibus, §. 1. tribuendam supponimus. *Accidens igitur infinitum cum realitate magnitudinis infinite, scilicet infinita, nobis erit idem, adeoque & eius infinitum tantummodo dicitur illud, cui realitas infinita, qualis demum cunque, inesse supponitur.*

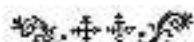
§. XI.

Accidens infinitum est realitas sine limite §. 10. f. sine sui negatione §. 8. Realitas igitur, quibus limites sunt essentielles & necessarii, accidentia infinita nunquam poterunt fieri. *Nullas itaque realitates respectivo tales scilicet mixtas §. 9. sunt aut fieri possunt accidentia infinita, hæc igitur necessario sunt realitates absolutæ, & simpliciter tales, scilicet puræ; Non tamen exinde concludere omnes realitates absolutas & puras esse accidentia infinita.*

§. XII.

Quæcumque in eodem subiecto simul esse possunt, *compossibilia* dicuntur, omne accidens infinitum est realitas simpliciter talis §. 11. Unde conversione modali concludere licet, *Dar, via ad Ver. §. 227. Omnis realitas simpliciter talis potest esse accidens infinitum. Omnis realitas infinita enim metaphysice infinito inest, per def. §. 9.*

hinc

hinc omnis realitas simpliciter talis potest eidem inesse. *Accidens infinitum est realitas pura, quæ nullam sui negationem involvit, §. 11. Ubi nulla negatio, ibi nulla contradictio, §. 1. Hinc in conjunctione talium accidentium, quæ nullam negationem involvunt, nulla esse potest contradictio; Contradictorium & impossibile, & e contrario, possibile & non contradictorium, sunt synonyma, per Metaph. realitas igitur infinita quæcumque alteri realitati infinitæ, *Est omnes inter se, sunt compossibiles, & hinc omnes realitates simpliciter tales, si sint in unitate, sive infinite, sunt compossibiles.* Hinc recte concludunt Philosophi eos metaphysice infinitum esse possibile §. 9. vid. Guon. Tractatum germanice conscriptum de existentia & unitate Dei §. 10.*

§. XIII.

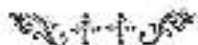
Quantitates infinite si sint homogeneæ, sunt æquales. Quæ tales enim referuntur ad eandem unitatem §. 6. si jam non sint æquales, in una major erit relatio totius ad unitatem, & proinde major partium multitudo, quam in altera, §. cit. utraq; igitur non erit tanta, quanta in suo genere esse potest, si quidem altera ipsi homogeneæ, utriusque major §. 6. datur, per prægr., hinc non utraq; erit infinita §. 9. quod contra hypoth. Si igitur duæ quantitates homogeneæ sint infinite, erunt æquales; quod vero ex duabus infinitis, id etiam de quantumvis pluribus recte poterit inferri.

§. XIV.

Plures quantitates infinite homogeneæ non sunt possibiles; sive omnis realitas infinita sui generis tantum unica possibilis; si enim plures darentur homogeneæ, partes unius à partibus alterius vel numero differrent, vel non, si prius, non plures, sed unica esset quantitas, si illud, singulis harum realitatum desant partes, eam suis homogeneæ, per hypoth., & proinde possibiles, hinc utriusque non tanta est partium multitudo, quanta possibilis, si utriusque igitur harum sunt finite, per def. §. 9. quod contra hypoth. Poterit idem theorema sequenti ratione demonstrari. Ponamus duas realitates infinitas A & B homogeneas; harum utraq; erit realitas pura, & quidem sine limite seu sui negatione talis §. 8. & 11. hinc in eorum conjunctione nulla negatio, & proinde nulla contradictio §. 12. Possunt itaque ita conjungi, ut non

B 2

uno

uno subjecto coexistere, sed & tertiam quantitatem C constituta possint §. cit. Jam vero quantitas A & B sunt homogeneae infinitae per hypoth. & hinc aequales §. 13. Quantitas itaque A, bis, s. cum B, & quantitas B, bis, s. una cum A, finita, erit suo toto, sc. quantitati C aequalis, etenim totam partibus suis simul sumtis aequatur per Metaph. Hinc quantitas C utriusque quantitatum A & B erit homogenea §. 5; etenim vero quantitas C est totam quantitatem A & B, & hinc eorum utraqueque necessario erit major, per Metaph. Jam quantitas C est vel finita vel infinita, si finita, possibilis erit quantitas finita, major quantitate infinita sibi homogenea, quod absurdum, & contra def. infiniti §. 9; si infinita, duae quantitates A & C sunt infinitae homogeneae, & proinde aequales §. 13. Jam vero quantum A est pars vs C, per Antithesin. Hinc aut pars toti aequabitur, aut A erit vs C, & aequale, & non aequale simul per praeg. utrumque implicat. Si igitur duae, pluresve quantitates infinitae homogeneae dari contentis, aut illas esse aequales, contra §. 13. aut totam parte sua quilibet majus esse, negabis absurdè.

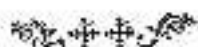
§. XV.

Realitates finitae enti finito, infinitae infinito auctores sunt propriae. Quod prius, finitae realitates enti infinito inesse nequeant, per def. §. 9. Omne vero ens non infinitum erit finitum, per princip. contrad. Ergo omnes realitates finitae soli finito competant necesse est; & hinc eidem sunt propriae, Gunn. Ars Hebr. §. 14. q. 1. e. pr. Quod posterius: Omnes realitates infinitae sunt compossibiles §. 12. & hinc omnes infinito necessario insunt, per def. §. 9. cum vero unaquaeque realitas infinita sui generis tantum unicus possibilis; §. 14. nulla realitas infinita erit possibilis, nisi quae enti infinito inest, hinc realitates infinitae soli enti infinito inesse possunt, & eidem proinde auctores propriae sunt. q. e. alter.

§. XVI.

Accidens sine realitate finito & infinito in nullo subjecto sunt compossibiles. Et enim subjectum, cui insunt, aut est infinitum aut finitum, prius repugnat def. §. 8. nec posterius esse potest, cum omnes realitates infinitae sint infinito auctores propriae

§. 15.

§. 15. Et hinc nulla finito inesse possunt. Aliter ètā. Realitas infinita, si enti finito insit, aut ad ejusdem determinationes essentielles, aut accidentales, sive modos, §. 4. & si essentielles aut constitutivas, aut consecutivas pertinet, §. cit. Si prius, aut erit tota essentia constitutiva, aut tantum equalitem pars, §. cit. Posito ente finito, necessario ponenda est essentia finita, alias ens finitum haberet essentiam infinitam, quod absurdum. Si igitur realitas infinita sit tota essentia entis finiti, erit essentia entis finiti & finita, per praeg. & infinita, per antith. simul, quod implicat. Si realitas infinita sit pars essentiae constitutivae entis finiti, sic essentiae constitutiva finita entis finiti consistat parte infinita, & ita pars erit major toto, vide §. 14. Si vero realitas infinita ad entis finiti essentiam consecutivam pertinet, erit infirma aut tota essentiae consecutiva, aut unum v. alterum attributum, vid. §. 4. sed tota essentiae consecutiva, in tota essentiae constitutiva, & pars illius in parte hujus sibi respondente rationem sufficientem synthezicam habet §. 4. Schol. Quantitas rationati nunquam major fieri potest quantitate rationis, quae talis, cum haec ab illa determinetur & dependat §. 4. Schol. & loca ibid. cit. Realitas igitur infinita, & proinde omni finiti sibi homogeneae major, nec in tota essentiae constitutiva entis finiti, nec in ulla ejus parte, quae toto finito necessario omnes minores & hinc finitae, per praeg. rationem synthezicam habere potest; nec tota entis finiti essentiae consecutiva, nec ulla ejus pars sive attributum esse potest §. 4. Porro si realitas infinita, entis finiti modus sit, ejus possibilis erit attributum, nam omnis modus quae existens tantum talis est, quae possibilis vero est attributum, per Logicam. Hinc unicus entis finiti modus, quae possibilis, attributum est, sed nulla realitas major existere potest, quam possibilis est, hinc realitas entis finiti, non potest major existere quam possibilis est; quae possibilis est attributum, per praeg. hinc omnis realitas entis finiti, quae modus, necessario est finita. Realitas igitur infinita, entis finiti modus esse nequit, unde realitas infinita nec in entis finiti essentiae constitutiva, nec consecutiva, nec inter ejusdem modos locum habere potest, per praeg. hinc enti finito competere, aut eidem inesse, proliis non potest. Q. erat demonstrandum.

E 3

Schol.

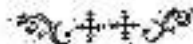
Schol. I. Paterit hanc demonstratio paulo prolixior videri, sed cum in questione de eternitate entis successivi, de mundo infinito extenso, de quocunque demum infinitate disputanda, non exiguum tribuat momentum, illius me prolixioris non est quod porritest.

Schol. II. Sapientia, quæ enti finito competit, quæ existens, ejusdem modus est, quæ possibilis, amphibolus, sed omne ens finitè existentium necessario est finitum; hinc omnis ejus sapientia quæ possibilis, necessarius est finita, sed sapientia eidem nunquam major inexistit, quam ipsi paratè inexistere, nisi à non posse, ad non esse, valet conclusio, hinc sapientia, quæ enti finito inexistit, quocumque est, semper tamen necessario est finita, & proinde infinita eidem nunquam inexistit, aut inexistere poterit.

Schol. III. Coincidit quo ad posterioris membrum, demonstratam thesima, cum nato illo veterum axiomate, rite explicato: *finitum non est capax infiniti*. Si vero eodem, ad destruendam communicationem idiomatum duam in Christo naturarum, cum Galileo, velis abuti, eadem respondebo, quæ pro vita veterum canone recte explicando, scribit Abru. Calovius Metaph. Cap. de finito & infinito *ωριστος* III. ubi ita: "Distinguedum est inter capacitatem comprehendendi, & receptionis, itemque inter capacitatem physicam & metaphysicam illa impossibilis, hæc autem nullam importat contradictionem. *αδυναμία μὴ εἶναι*, ut finitum evadat essentialiter infinitum, quod iterum implicat; verum *κατὰ πρόσωπον*, ut finitum extra essentialiter conjungatur & uniatè finito, nullam dicit repugnantiam. *ἴσως*, finitum acquit se communicare finito *κατὰ ἀπόπροσώπον*, ita ut infinitum efficiat quoddam infinitum, verum *κατὰ πρόσωπον* omnino potest se communicare naturæ finite, ut eadem particeps fiat infinite potentia, non quidem inhesionis, ut subjectum inhesionis *ὑποκειμένου*, ut tamen denominativè, vel ut subjectum denominationis & *ὑποκειμένου*." Negamus igitur ens finitum posse fieri subjectum inhesionis strictæ, realitatis infinite, sed posse fieri subjectum denominationis ejusdem, concedimus. Quæ tamen unio nobis plane miraculosa, & ob hanc rem non intelligibilis, nequequam rationem negavit est.

§. XVII.

Si quidem in nullo subjecto realitas finita cum infinita composita

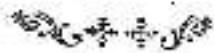
possibilis sit §. 16. sequitur immediate ut quocumque realitas infinita composita, infinita, & finitas composita, necessario sit finita. Sequitur porro, ut omnis realitas, quæ a finitis coexistit, sit finita, & ut realitates, quæ in subjecto, in quo nullas sunt realitates finitas, non sint finitæ. Et quæ non possunt esse in illo subjecto, nisi in quo realitates finitæ, necessario sint finitæ.

§. XVIII.

Nullus modus potest esse realitas infinita. Modus enim est affectio rei, cujus ratio fieri sufficiens est extrinseca, Dar. Phil. 1.1. §. 125. Quicquid rationem fieri in altero habet, ensens dicitur dependens metaphysicè, Dar. Ontol. §. 43. Reuselt. Metaph. 225. Ens igitur, cui inest modus, saltem quæ ad hujus inexistentiæ ab altero extrinsece dependet; habere realitates, sed quo ad eandem tamen ab altero dependet, est realitas quidem, §. 7. sed necessario finitæ §. 9. Subjectum igitur, cui inest modus, saltem quæ hujus modi inexistentiæ, realitatem finitam non potest non habere, modus igitur quascumque in nullo alio subjecto esse potest, quam tali, in quo necessario est realitas finita, hinc omnis realitas, quæ est modus, necessario est finita, §. 17. nulla proinde realitas, quæ est modus, infinita esse potest, quæ demonstrat. Quod ita breviter: Omne ens, est v. finitum v. infinitum, per principium contrad. Ens finitum, quoad omnes suas determinaciones est ab omni extrinseco prorsus independens, per Metaph., modus quæ talis ab extrinseco necessario dependet, per prægressa, hinc necessario non in infinito sed finito existere debet; in finito quæ tali necessario sunt realitates finitæ §. 15. hinc omnis realitas, quæ unodus, realitibus finitis necessario coexistit, & hinc modus, si realitas sit, infinita esse non potest §. 17.

§. XIX.

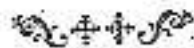
Nullum infinitum secundum quid, s. privative & participative tale est possibile. Infinitum enim secundum quid, est quod, esse jam sit infinitum, potuerit tamen esse finitum §. 9. Sumitur itaque vel pro tali accidente, v. pro ente, cui tale accidens inest §. 10. Accidentis secundum quid infinitum sine ente, cui inest, non est possibile: Hujus entis, quæ infinitum quid, sed formaliter tale est, v. non, si prius, non secundum quid, sed formaliter tale est,

est, etenim omnes determinaciones essentielles sunt necessariz, & salvi subiecti essentiali, abesse nequeunt, per Logicam; hinc determinaciones, quæ quæ infinitæ, sunt suo subiecto essentialis, illæ tales necessario subiecto insunt, cum vero infinitum, quod necessario est, tale, dicatur formaliter & negativè tale, per def. §. 9. patet nulla accidentis secundum quid infinita, posse esse subiecti, cui insunt, determinaciones essentialis, erunt igitur ejusdem modi vel analogæ modorum; sed nulla realitas quæ modus, quæ infinita, possibilis §. 18. Et analogæ modorum finitis non insunt per Metaph. hinc entia infinito sunt *επιπέδες* propria. Quæcumque vero realitas, quæ in suo genere perfectior datur, illa entia infinito inesse non potest, per def. §. 9 & 17. Sed realitas infinita perfectior est, si formaliter sit talis, quam si secundum quid, & participative tantum infinita sit, (ut ut hæc esset possibilis) ergo & nulla secundum quid & participative tantum talis entia infinito inesse potest, & consequenter nulla talis est modi analogum, per prægg. Accidentis igitur secundum quid infinitum, cum nullus entis determinatio essentialis, aut non essentialis qualiscumque, esse possit, cumque sine omni ente, id est talis, ut nulli entia inesse possit, non sit possibilis, sequitur ut omne accidens secundum quid & privative infinitum sit impossibile. Porro cum nullum accidens secundum quid infinitum sit possibile, per prægressa, sequitur nullum ens, cui quippe possibilis tantum insunt §. 2. dari, cui infra accidens secundum quid infinitum; quod er. alt.

Schol. I. Non igitur appareret ratio, cur infinitum secundum quid tale catopere placuerit Philosopher & Theologis, tam recentioribus quam antiquioribus, qui tanto illud conste descendunt, de eradicorum orbe insigniter catroquin meritis, quot enim æternitatem spiritus successivi, quot tempus infinitum, quot mundum infinite extensum, possibilis statuunt, tot infinito secundum quid tali, patrocinari, satis est manifestum; Illorum vero, nec numerum esse exiguum, nec oblecta nomina, docet Historia Philosophica.

Schol. II. Nec tamen omnino desunt, quibus infinitum secundum quid tale non probatur, nimirum ex veteribus, ut Theologus recentior, Suarez, Disputat. Metaph. 28. Sect. I. ubi post definitionem finiti & infiniti ita: "Infinitum aut simpliciter privative aut mere negative, prout modo nihil revere viderur esse infinitum, nam privative solum posset dici illud ens; quod, etiam sit spiritum claudat terminis, actu non terminatur, nihil autem est huiusmodi ens, ut per se constat, quia nec
 * Deus

"Deus ipse hoc modo infinitus est, non est enim aptus claudari terminis." In quo ratiocinio id etiam notari meretur, quod de infinito, à Deo non inesse, ad non possibile esse, concludat §. 17. Vide etiam argumenta, quæ contra huiusmodi infinitum, quod infinitum secundum quid categoricatum vocet, ex antiquiorum mentè affert Steph. Charvia, Lexic. Philosoph. P. 317. ubi ita: "Alii vero contendunt ejusmodi infinitum categoricatum implicare, primo quia deo, & recentioribus vero, de tali infinito, nam datur, necne, quædam iudicia suspendunt. Corp. Theol. Nat. §. 60. Schol. Bythig. Dilucid. de Deo, An. hum. & mundo §. 192. Quiddam dari proferunt negant, quorundam speciat, quod Holmannus Metaph. §. 221. & seqq. nullam quantum, nec simultaneam, nec intellectum infinitum esse possibile demonstrat, vid. quæ de voce quanti & quantitatis acceptione supra §. 3. Schol. monuimus. Item, quod Ch. Aug. Crasius in Metaph. Germ. citat §. 148. & 149 & seqq. de omni unitatum serm. s. numero, licet cau saliter conexasent, sine minus, item de mundo necessario finito, demonstrat §. 353.

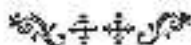
§. XX.

Nulla quantitas infinita est possibilis, quæ realiter fieri ita augeri vel minui possit, ut post sui incrementum vel decrementum sit possibilis. Si enim augeri potest ita, ut post sui incrementum sit possibilis, non tantum est, quanta possibilis, & proinde non infinita per def. §. 9. quod contra hypothese. Si vero minui possit ita, ut post sui decrementum sit possibilis, jam demum sui partem minor erit infinita, & hinc finita, (alias pars totæ æquabitur); cum igitur quæ talis, i. e. finita possibilis sit, per antithese, contingenter, & hinc privative tantum finiti infinita, adeoque & impossibilis, juxta §. 19.

Schol. Idem hoc theorema, de substantiâ tantum infinito ex ejusdem simplicitate, id quod facile, demonstrat Crasius Lib. cit. §. 141.

§. XXI.

Nulla quantitas finita possibilis, quæ adeo augeri potest, ut nunquam fieri possit infinita. Etenim si infinita sit, & ut finita tamen possibilis erat, per hypoth. est privative tantum infinita, & hinc impossibilis §. 19. Aliter. Si quantitas finita B, ex quæ per additionem extingere debet infinita A, hinc quantitas B, erit minor totæ quantitate A, & proinde ejus pars erit vel aliquota, vel aliquanta, id quæ toti A vel heterogenea, vel strictè talis, s. homogenea §. 5. Sed pars aliquanta

72 A. ipsi heterogenea non est, per hypothesein, alias quantitas finita B, quotiescunque finita, nunquam toti A æqualis erit, & proinde hæc ex illa per additionem nunquam exsurgat. Hinc B erit pars aliquota vel aliquas fractio 72 A, unumcunqve est, quantitas B, erit homogenea quantitati A, §. 5. ipsa tamen minor, cum sit ipsius, pars, per hypothesein; Quantitates igitur homogeneæ A & B, sunt inæquales, & proinde major A per minorem B mensurari potest §. 5. Schol. 2. Omnis vero quantitas mensurabilis est finita. Dar. Phil. gr. §. 37. Hinc quantitas A, per hypothesein infinita, simul erit mensurabilis & finita, quod absurdum.

Schol. I. Quantitas igitur, realis quævis infinita, cuius quantitati finita propter heterogeneam est §. 5. Hinc nulla quantitas infinita cum finita commensurabilis, quicquid itaque realitatis simpliciter totum est finitum, id pro parte realitatis, ejusdem nominis infinitæ, aliquantâ, ipsi heterogeneâ habendam est §. 5.

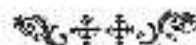
Schol. II. Et hæc nova est ratio, cur progressivè infinitum nunquam fieri possit revera, & in se infinitum, sed, quantumvis augeatur, semper tamen maneat in se finitum.

Schol. III. Hæc redit axioma Philosophorum, *finitum ad infinitum nulla datur proportio*, ita ut finitum, quantumcumque augeatur, nunquam ad infinitum propius accedat. Dar. Ontol. §. 184. Coroll. 1. Crassi Lib. cit. §. 152. Loquutus vero tantum de proportione ratione quantitatis, seu mathematicæ commensurationis, vid. §. 5. Nam, quæde possibili, infiniti ad finitum proportionem; Primo ratione communis conceptus, & analogice attributionis, secundo ratione indistantiæ & unionis, tertio ratione dependentiæ & subordinatiõis, quartò ratione effectuum & attributorum convenientiæ & similitudinis; memorat Calovius Lib. cit. cap. cit. *περὶ α. μ.* 4. hæc non pertinet.

§. XXII.

Ens metaphysicè infinitum, cum existat, per Metaph. itemque per def. §. 9. est individuum, & proinde nulla inferiora, consequenter nullam extensionem logicam habet, Gunn. Log. §. 37. Hinc *infinitum universale logicum esse nequit*. §. 9. Hæc igitur infinitas merè idealis, generi, cujus genus non datur, & proinde, cujus extensio maxima, tribuenda est; cum vero quidam possibile, quidam vero representabile s. cogitabile, §. 7. pro genere summo agnoscat, patet cur inter infinitum universale logicum strictè, & latè tale distinxerim, §. 9.

Schol.

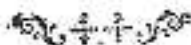
Schol. Utat vero enti metaphysicè infinito, omnis extensio logica, adeoque & omnis infinitudo extensiva logica, neganda sit, nihilo, tamen tacito ens infinitum accidentia iudicia habere possit, quorum extensio accidentalis realis, tanta est, quantum infinita logici extensio idealis, sic ex. gr. intellectus infinitus ad omnia cogitabilia & cognoscibilia, potentia infinita, ad omnia possibilem extenderit, per Theol. Nat. illius extensio tanta, quantum cogitabilia, hujus, quantum possibilem.

§. XXIII.

Infinitum ideale comprehensivum est, quod tantam habet comprehensionem logicam, quantum est possibile §. 9. hæc cuius individuo quodam modo tribui potest Gunn. Log. §. 35. Sed quantum multæ, illæque nobis forsitan proferri incognite realitates, omnibus finitis defunt, quæ enti metaphysicè infinito propriæ sunt, hæc infinitudo comprehensiva entibus finitis, non nisi latè & improprie, enti vero metaphysicè infinito, strictè & proprie compræhit. Eius per suos characteres cognoscitur §. 1. id quod perfectè cognosci, comprehensibile, quod vero non potest, incomprehensibile dicitur, Carp. Theol. Nat. §. 60. Quicquid igitur tantam habet comprehensionem, ut non nisi ab intellectu infinito comprehendendi possit, incomprehensibile strictè, dicit potest. *Infinitum igitur ideale comprehensivum strictè, est incomprehensibile strictè.* Quicquid vero ab intellectu certo finito non potest comprehendendi, id non ad infinitum; sed respectivè indefinitum ideale pertinet §. 9. atqui infinitudo comprehensiva logica, quæ entibus finitis tribui potest per prægg. Ergo & hæc finituum comprehensio proprie non infinita, sed indefinita est §. 15. & 16.

§. XXIV.

Quandoquidem omnis extensio entitativa, contingentiam, dependentiam, mutabilitatem &c. involvat necessariò, per Metaph. erit extensio entitativa realis mixta & respectivè talis §. 8. & 10. cum finitis comprehensibilis, & hinc necessaria finita §. 17. Hinc ens metaphysicè infinitum entitativè infinite extensivum esse nequit §. 9. Hoc tamen non obstantè, quædam accidentia, quippe quibus comparit extensio accidentalis §. 22. Schol. & præsentè & extensivè strictè infinita sunt. Sic in durationem infinitam quantum extensivè cadere tantum potest extensio accidentalis præteritè infinita; Potentia infinita & inæqualitè & extensivè, idque tam extensivè strictè, quam præ-

tensivè infinita esse debet, omnipræsentiæ, quatenus ab omnipotentia, quæ formale suum distinguitur, tantum extensivè strictè talis est. Si vero extensionem infinitam, sive extensivam strictè, sive protensivam, eni finitè tribuere velis, tum illa erit v. caritativa v. accidentalis §. 2. Si prius, cum omnis etiam nexus, & proinde omnis extensio entitativa sit contingens, per metaphysicam, erit illa infirmitate tantum privativè talis, & hinc impossibilis §. 19. Si vero extensionem accidentalem sive protensivè sive extensivè strictè infinitam ipsi tribuas, illa eidem aut erit essentialis, quod contra §. 16. aut modes, contra §. 18. & hinc accidens privativè tantum tale, idem impossibile juxta §. 19. *Nulla igitur infinitudo, sive protensiva, sive extensiva strictè, nisi accidentalis, nisi entis metaphysicè infinito à se ipso propria, est possibilis.*

Schol. I. Possibilitas aliquid aduandi sive existens reddendi, dicitur potentia scilicet activa, vide Dar. Theol. Nat. §. 109. Hæc si extensivè infinita sit, omnibus modo possibilibus aduandis sufficiet, si intensivè talis, omnia quæ aduare potest, illa in uno instanti sive momento, i. e. lumine celeritate poterit; & si protensivè talis, omnia, quæ uno, id singulis modo possibilibus momentis, i. e. ab æterno in æternum aduare poterit & poterit; Talis potentia in se perfectissima, & omnis limitis ex parte, proinde in se possibilis, eni metaphysicè infinito competit.

Schol. II. Quæ major celeritas possibilis agendi, eo majorem intensivam habet vis seu potentia activa, sed nihil celerius, quam momento peragi potest, ergo potentia aduandi omnia possibilis in uno momento, est talis, ut illi intensivè major sit impossibilis, & hinc intensivè infinita. Dar. Philosoph. Nebenstunden de Libert. Dei & Humanæ §. 40. Crassi Metaph. cit. §. 171.

Schol. III. Habes igitur præmissas, ex infiniti notionem deductas, quæ de possibili mundi ab æterno creatione, de æternitate fluxu, & entis successivi, tempore, quod dicunt, infinito, de infinita denique universi extensione, regere possis interroganti; Poterunt usque plures haberi, nec cum his, quæ pro eadem hactenus sententiâ, attulerunt vici, omni perfecto meâ laudè majores profusè eadem, si notionem infiniti per mundi notionem determinare, illi quæ naturam eam hujus indole conferre placuerit; Videtur autem sibi, necessarias, & quæ optarem minus urgentes, obsequas, imperata brevitas, thematici jam scopo utentis, quæ facillè facis, certa, dictis, si non assensum, hanc dubiè tamen veniam impetrandi, huncque faciendi

FINEM.

